

A.N. Groenewegen

RENTABILITEIT EN FINANCIERING VAN DE GROENTETEELT IN DE OPEN
GROND IN DE PROVINCIES NOORD- EN ZUID-HOLLAND, NOORD-BRABANT EN
LIMBURG OVER 1974/1975

Mededelingen en Overdrukken No. 137

Februari 1976

L 27
137/B

Landbouw-Economisch Instituut - Conradkade 175 - Den Haag
Afdeling Tuinbouw - Telefoon 070 - 61 41 61

In de reeks "Mededelingen en Overdrukken" van het Landbouw-
Economisch Instituut zijn op dit gebied onder meer verschenen:

- No. 120 Rentabiliteit van de groenteteelt in de open grond in de
 provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en
 Limburg over 1973/1974.
- No. 122 Rentabiliteit van champignonbedrijven in Nederland over
 1973.
- No. 124 Rentabiliteit van de bloembollenteelt in de provincies
 Noord- en Zuid-Holland over 1973.
- No. 128 Rentabiliteit van de boomkwekerij in Boskoop e.o. over
 1973/1974.
- No. 130 Rentabiliteit van het gespecialiseerde fruitteeltbedrijf,
 oogstjaar 1973/1974.
- No. 133 Rentabiliteit en financiering van de groenteteelt onder
 glas in Nederland over 1974.
- No. 135 Rentabiliteit en financiering van de snijbloemeteelt
 onder glas in Nederland over 1974.
- No. 136 Rentabiliteit en financiering van de potplantenteelt on-
 der glas in Nederland over 1974.

INHOUD

Blz.

1. Doel en werkwijze	5
2. De groepering van de bedrijven	5
3. Samenvatting	6
4. Het grondgebruik en arbeidsbezetting	9
5. De bedrijfsresultaten	10
6. De spreiding van de rentabiliteit	11
7. Vergelijking met het vorig jaar	12
8. Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer	13
9. De spreiding van het inkomen en de besparing	13
10. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen	14
11. De aanwending van de financieringsmiddelen	15
12. De balans	17
13. De toename van het eigen vermogen	18
14. De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 dec. 1974	18
15. Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn	19
16. De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten	19

BIJLAGEN:

1. Grondgebruik over 1974	21
2. Arbeidsbezetting over 1974	22
3. Bedrijfsresultaten over 1974/75	23
4. Spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten	24
5. Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974/75	25
6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal inkomen	26
7. Spreiding van de besparing	27
8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking	28
9. Investerings, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	29
10. Balans per 31 december 1974	30
11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 dec. 1974	31
12. Spreiding van het eigen vermogen in % van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974	31
13. Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 31 december 1974	32
14. Spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten	32
15. Algemene toelichting	33

1. Doel en werkwijze

Het rentabiliteits- en financieringsonderzoek wordt uitgevoerd in het kader van de algemene opdracht van het Ministerie van Landbouw en Visserij en het bedrijfsleven jaarlijks de bedrijfseconomische resultaten van de tuinbouw te onderzoeken.

Het doel van het onderzoek is inzicht te verkrijgen in het niveau en de ontwikkeling van de rentabiliteit, de inkomensvorming, het financieringsgedrag alsmede de vermogenspositie.

Het onderzoek is op een a-selecte steekproef gebaseerd, met name uit die bedrijven in de provincies Noord- en Zuid-Holland, Noord-Brabant en Limburg waarin men zich geheel of grotendeels toelegt op de teelt van groente in de open grond. Van deze bedrijven zijn alleen die welke tenminste aan één man emplooi verschaffen in aanmerking genomen. De aandacht zij erop gevestigd dat deze gespecialiseerde bedrijven slechts een klein deel (nog geen 10%) van de landelijke oppervlakte opengrondsgroenteteelt omvatten.

Het percentage waarmede deze gespecialiseerde bedrijven in het onderzoek zijn vertegenwoordigd bedraagt gemiddeld 7. Gezien de meerdere invloed van grotere bedrijven bij de berekening van de gemiddelde cijfers per bedrijf, zijn deze sterker in het onderzoek vertegenwoordigd dan kleinere bedrijven. Met name omvat de steekproef van bedrijven met een arbeidsbehoefte van 2,30 manjaar en meer, 10% van het te onderzoeken universum en bedrijven met een arbeidsbehoefte van minder dan 2,30 manjaar 5%. Bij de berekening van de gemiddelde cijfers is uiteraard met de twee verschillende steekproefpercentages rekening gehouden.

De cijfers zijn ontleend aan de kas- en bankbescheiden en zo mogelijk aan de loonstaten. Dank zij de medewerking van de veilingen kon onder de opbrengsten de bruto-omzet 1) van de produkten worden opgenomen. Aanvullende gegevens nodig voor een juiste bedrijfseconomische vaststelling van kosten en opbrengsten, zijn via een enquête op deze bedrijven verkregen.

De gebruikte begrippen en kengetallen zijn in bijlage 15 toegelicht.

2. De groepering van de bedrijven

In dit verslag zijn de resultaten van 37 bedrijven met overwegend groenteteelt in de open grond 2) opgenomen. De bedrijven zijn - op basis van het aantal sbe 3) per ha betaalde oppervlakte - onderscheiden naar de mate waarin resp. "extensievere" en

1) Incl. omzetbelasting.

2) Meer dan 60% van de totale sbe aan groenteteelt in de open grond.

3) Sbe (standaardbedrijfseenheden) zijn verhoudingsgetallen die een beoordeling mogelijk maken van de bedrijfsomvang van het gehele bedrijf en van de afzonderlijke produktierichtingen.

"intensievere" teelten voorkomen. De maatstaf hiervoor was: extensievere teelten minder dan 25 sbe per ha betaalde oppervlakte, intensievere teelten meer dan 25 sbe per ha betaalde oppervlakte.

3. Samenvatting

Op de bedrijven met overwegend groenteteelt in de open grond (meer dan 60% sbe) waren de bedrijfseconomische opbrengsten en kosten resp. f 85580,- en f 99190,-. Het ondernemersoverschot was derhalve negatief f 13610,-.

Voor bedrijven met meer extensieve teelten (minder dan 25 sbe per ha) werd gemiddeld een ondernemersoverschot berekend van negatief f 12710,-, en voor de bedrijven met meer intensieve teelten (meer dan 25 sbe per ha) van negatief f 14640,-.

In vergelijking met 1973/74 zijn de opbrengsten gemiddeld per bedrijf met 11% gedaald en de kosten met ca. 11% gestegen, hierdoor daalde het ondernemersoverschot per f 100,- kosten van + 6 in 1973/74 tot - 14 in 1974/75.

Van de deelnemende bedrijven had 26% een positief ondernemersoverschot. Deze 26% winstgevende bedrijven vertegenwoordigden 49% van de totale produktiewaarde.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 15930,- per ondernemer. Het ondernemersinkomen per ondernemer - is de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente en de inkomstenstoeslag - werd berekend op f 21900,-.

Het totaal inkomen - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden en het inkomen buiten bedrijf - bedroeg gemiddeld f 34080,- per ondernemer. Na aftrek van de gezinsbesteding ad f 33130,- bedroeg de besparing f 950,- per ondernemer, of wel 3% van het totaal inkomen.

(Zie tabel 1 op blz. 7).

De besparing bedroeg gemiddeld per bedrijf f 1060,-. Totaal kwam f 9400,- per bedrijf aan financieringsmiddelen beschikbaar. Dit bedrag is ontstaan door de besparingen te vermeerderen met de "overige mutaties" in het eigen vermogen, de afschrijvingen en de mutaties in het vreemde vermogen. Hiervan is f 16100,- in produktiemiddelen geïnvesteerd. De investeringen en beleggingen buiten bedrijf en liquide en vlottende middelen namen per saldo met f 6700,- af.

Tabel 1. De bedrijfsresultaten, inkomen en besparing in 1974

	Indeling naar sbe per ha	
	minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Alle bedrijven	37	18
Aantal bedrijven	37	18
Gemiddeld per bedrijf		
Tuinbouw in open grond (are)	529	468
Arbeidsbezett. in manjaren	2,16	1,87
Opbrengsten	85580	67330
Kosten	99190	80040
Ondernemersoverschot	- 13610	- 14640
Id. in % van de kosten	- 14	- 12
Perc. winstgevende bedr.	26	26
Gemiddeld per ondernemer		
Arbeidsopbr. v.d. ondern.	15930	16730
Ondernemersinkomen	21900	21650
Gezinsink. uit het bedrijf	28140	25480
Totaal inkomen	34080	30220
af: gezinsbesteding 1)	33130	28660
Besparing	950	1560
Besparing in % v.h. totaalink.	3	5

1) Onder de gezinsbesteding zijn naast de huishoudelijke uitgaven ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning, de betaalde persoonlijke belastingen, en premies van vrijwillige verzekeringen.

Tabel 2. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de aanwending daarvan (gemidd. per bedrijf)

	Indeling naar sbe per ha	
	Alle bedrijven	minder dan 25 sbe (intensief)
		meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19
Besparing	1060	1810
Overige vermogens mutaties	380	850
Totaal mutaties eigen vermogen	1440	2660
Afschrijvingen	8260	5780
Totaal eigen financ.middelen	9700	8440
Totaal mutaties vreemd verm.	- 300	3560
Totaal financ.middelen	9400	12000
Totaal bruto-investeringen	16100	16400
Invest. en belegg.buiten bedr.	- 1110	- 1170
Mutaties vlottende middelen	- 7180	- 6430
Mutaties liquide middelen	1590	3200
Totaal van investeringen en beleggingen	9400	12000
		6400

De totale bezittingen per 31 december 1974 van de ondernemers werd becijferd op f 235520,- gemiddeld per bedrijf, hiervan had 24% betrekking op de grond en 46% op de overige duurzame produktiemiddelen en beleggingen (incl. woningen), 11% op voorraden en vorderingen en 19% op liquide middelen.

Tabel 3. Balans per 1 januari 1974 en per 31 december 1974
(gemiddeld per bedrijf)

	1-1-1974	31-12-1974
Aantal bedrijven	37	37
Grond	53470	56000
Overige duurz. produktiemidd.	42810	48130
Vlottende en liquide middelen	76170	70570
Deelnemingen en beleggingen	61930	60820
Totaal activa	234380	235520
Vreemd vermogen	34580	34280
Eigen vermogen	199800	201240
Totaal passiva	234380	235520
Eigen verm.in % van het totaal vermogen	85	85

4. Het grondgebruik en arbeidsbezetting

In bijlage 1 is een beeld gegeven van het grondgebruik gemiddeld per bedrijf.

In de bijlage zijn de oppervlakten opgenomen van alle producten die in 1974 zijn geteeld. Aangezien meerdere producten per jaar op een zelfde oppervlakte kunnen worden geteeld, is bovendien vermeld hoe groot de oppervlakte was met groente open grond.

De arbeidsbezetting was gemiddeld 2,16 manjaar per bedrijf. De arbeidsbezetting van de ondernemer(s) en de gezinsleden was 1,61 manjaar, dat is 75% van de totale arbeidsbezetting.

Op de extensieve bedrijven bedroeg de arbeidsbezetting 0,30 manjaar per ha betaalde oppervlakte, op de intensieve bedrijven was dat 0,51 manjaar. (één manjaar arbeid is 1940 uur)

5. De bedrijfsresultaten

a. Per bedrijf

De kosten en opbrengsten alsmede de rentabiliteit, zijn voor de onderscheiden groepen van bedrijven opgenomen in bijlage 3. Voor het opengrondsbedrijf met groenteteelt werd gemiddeld een negatief ondernemersoverschot van f 13610,- per bedrijf vastgesteld, dat is - 14% van de kosten.

Voor bedrijven met meer extensieve teelten (minder dan 25 sbe per ha) werd gemiddeld een negatief ondernemersoverschot berekend van f 12710,- en voor de bedrijven met meer intensieve teelten (meer dan 25 sbe per ha) van f 14640,- per bedrijf (dat is resp. - 16% en - 12% van de kosten).

Tabel 4. De bedrijfsresultaten (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Opbrengsten	85580	67330	106530
Kosten	99190	80040	121170
Ondernemersoverschot	- 13610	- 12710	- 14640
Id. in % v.d. kosten	- 14	- 16	- 12
Arbeidsopbr.v.d. ondern.			
Gemiddeld per ondern.:	15930	16730	14940
Mediaan x)	13750	16490	10060

x) De mediaan is hier gebruikt als het gemiddelde van het 3e kwintiel.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - dat is het ondernemersoverschot verhoogd met de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 15930,- per ondernemer.

Aangezien het niet uitgesloten is dat door extreem hoge uitkomsten van een kleine groep ondernemers het gemiddelde cijfer sterk wordt beïnvloed, is ter vergelijking daarom tevens de gemiddelde arbeidsopbrengst van de ondernemer van een "mediane groep" 1) ondernemers gegeven.

1) Onder mediane groep is hier verstaan 20% van het totaal aantal waarnemingen, te weten 10% links en 10% rechts van de mediaan. De mediaan is de middelste van alle waarnemingen als deze naar "grootte" zijn gerangschikt.

b. Per ha betaalde oppervlakte

In tabel 5 zijn bedrijfsresultaten per ha betaalde oppervlakte opgenomen.

De grote intensiteitsverschillen komen vooral per eenheid van oppervlakte duidelijk tot uitdrukking. Dit geldt zowel de arbeidsbezetting, het geïnvesteerd vermogen alsmede de kosten en de opbrengsten.

Tabel 5. De bedrijfsresultaten over 1974/75 per ha betaalde oppervlakte

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Betaalde oppervl. (are)	559	623	486
	per ha	per ha	per ha
Arbeidsbezett. (manjaren)	0,39	0,30	0,51
Geïnv. vermogen per 1-1-1974	36100	29500	45900
Opbrengsten:			
Groente, fruit en vroege aardappelen	14350	10220	20430
Overige opbrengsten	960	590	1490
Totale opbrengsten	15310	10810	21920
Kosten:			
Afschrijvingen en rente	2910	2080	4140
Huur en pacht	810	530	1220
Arbeid	8310	6490	10980
Afleveringskosten	1200	820	1750
Materialen	2360	1360	3810
Overige kosten	2150	1570	3030
Totale kosten	17740	12850	24930
Ondernemersoverschot	- 2430	- 2040	- 3010

6. De spreiding van de rentabiliteit

In bijlage 4 is de spreiding van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten opgenomen. Het percentage winstgevende bedrijven bedroeg 26. De winstgevende bedrijven vertegenwoordigden 49% van de totale opbrengsten van alle bedrijven die in het onderzoek zijn opgenomen.

7. Vergelijking met het vorig jaar

Bij een vergelijking van de bedrijven die zowel in 1974 als in 1973 aan het onderzoek hebben deelgenomen (tabel 6) blijkt dat per bedrijf de oppervlakte met tuinbouw in de open grond in 1974 14 are kleiner was dan in 1973. Dit komt ook in de arbeidsbezetting tot uitdrukking.

De kostenstijging van 10,7% en de opbrengstdaling van 11% veroorzaakten een daling van het ondernemersoverschot van f 20110,-. Hierdoor werd het ondernemersoverschot in 1974/75 negatief, namelijk gemiddeld f 13610,-, dat is - 14% van de kosten.

De stijging van de kosten zijn zowel een gevolg van volume als van prijsveranderingen.

De toeneming van de kosten kan als volgt worden gespecificeerd:

Arbeidskosten (waarvan door wijziging loonniveau 4%)	2,7%
Afschrijving en rente (w.v. door wijziging rentetarief ¹⁾ 1,2%)	4,3%
Overige kosten	3,7%
	<u>totaal 10,7%</u>

Tabel 6. Bedrijfsresultaten (gem. per bedrijf) over 1974/1975 in vergelijking tot 1973/1974

	1973/74	1974/75
<u>Aantal bedrijven</u>	<u>37</u>	<u>37</u>
<u>Tuinbouw in de open grond (are)</u>	<u>543</u>	<u>529</u>
<u>Arbeidsbezetting in manjaren</u>	<u>2,37</u>	<u>2,16</u>
Opbrengsten:		
groente, fruit, vroege aardappelen	89890	80240
overige opbrengsten	<u>6210</u>	<u>5340</u>
Totale opbrengsten	96100	85580
Kosten:		
Afschrijving en rente	12470	16280
Huur en pacht	4770	4530
Arbeid	43970	46430
Materialen	11230	13170
Afleveringskosten	6680	6690
Overige kosten	<u>10480</u>	<u>12090</u>
Totale kosten	89600	99190
Ondernemersoverschot	6500	- 13610
Idem per f 100,- kosten	7.	- 14.

1) M.i.v. het boekjaar 1974 is het rentetarief voor de slijtende produktiemiddelen, de vaste plantopstand en de behoefte aan vlottende middelen op 8½% en voor de grond op 3½% vastgesteld (rentevoet 1973 was resp. 7% en 3½%).

8. Inkomen, gezinsbesteding en besparing per ondernemer

Voor een beeld van het inkomen en van de besparingen welke gemiddeld per ondernemer werd verkregen wordt verwezen naar de bijlage 5.

De arbeidsopbrengst van de ondernemer - bestaande uit het ondernemersoverschot en de als kosten gecalculeerde vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer - bedroeg gemiddeld f 15930,-. Het ondernemersinkomen per ondernemer - de arbeidsopbrengst vermeerderd met het saldo van de berekende en betaalde rente en de inkomstenstoeslag (gemiddeld f 270,-)- bedroeg f 21900,-. Het gezinsinkomen uit het bedrijf - dat is het ondernemersinkomen vermeerderd met de vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden - bedroeg gemiddeld f 28140,- per ondernemer.

Het inkomen buiten bedrijf - gemiddeld f 5940,- per ondernemer - is gespecificeerd opgenomen in bijlage 5. Hieruit blijkt dat de economische huurwaarde van de eigen woning - welke gesteld is op 6% van de verkoopwaarde van de woning - het belangrijkste bestanddeel is van het inkomen buiten bedrijf.

Het totaal inkomen - gezinsinkomen uit het bedrijf vermeerderd met het inkomen buiten bedrijf - bedroeg gemiddeld f 34080,- per ondernemer.

De gezinsbesteding 1) was gemiddeld f 33130,- per ondernemer. De besparing - totaal inkomen minus gezinsbesteding - bedroeg derhalve gemiddeld f 950,- per ondernemer, dat is 3% van het totaal inkomen.

9. De spreiding van de arbeidsopbrengst, het inkomen en de besparing

De spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal inkomen is opgenomen in bijlage 6.

Een positieve arbeidsopbrengst werd verkregen door 86% van de ondernemers (in 1973 94%); 37% van de ondernemers had een inkomen hoger dan f 25000,- (CAO-loon in 1974 f 22900,-).

De ondernemers met een negatieve arbeidsopbrengst (14%) hebben bij volledige vergoeding van de overige produktiefactoren geen beloning voor hun handenarbeid ontvangen. Dit betekent dat in die

1) Onder gezinsbesteding zijn naast de huishoudelijke uitgaven ook de betaalde loonkosten van meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de huurwaarde eigen woning, de betaalde persoonlijke belastingen, de premie volksverzekeringen en premies van vrijwillige verzekeringen.

gevallen het bedrijfsverlies (negatief ondernemersoverschot) hoger was dan het gecalculeerde loon voor de ondernemer.

Van het totaal inkomen, gemiddeld f 34080,- per ondernemer, had 68% een inkomen hoger dan f 25000,-, 31% hoger dan f 40000,- en 6% hoger dan f 60000,-. (zie ook tabel 7)

Tabel 7. Spreiding van de arbeidsopbrengst en inkomens (aantal ondernemers per inkomensklasse in procenten)

Inkomensklasse	Arbeidsopbr. v.d. ondern.		Totaal inkomens
	%	%	%
negatief inkomen (in guldens)	14	8	-
0 - 5000	15	6	6
5000 - 15000	23	26	9
15000 - 25000	11	19	17
25000 - 40000	25	29	37
40000 - 60000	12	11	25
60000 - 90000	-	-	5
90000 - 120000	-	1	-
120000 en meer	-	-	1
	<u>100</u>	<u>100</u>	<u>100</u>

De spreiding van de besparing is opgenomen in bijlage 7. Hieruit blijkt dat 45% van de ondernemers heeft bespaard. 15% van de ondernemers had een besparing van meer dan f 15000,-.

10. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen

De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen zijn opgenomen in bijlage 8. Als gevolg van het feit dat er bedrijven zijn met meer dan één ondernemer (gemiddeld 1,1 ondernemer per bedrijf) kunnen de cijfers niet vergeleken worden met die van bijlage 5.

De mutatie in het eigen vermogen bedroeg f 1440,-. Dit is de som van de besparing f 1060,- en het saldo van de "overige mutaties" in het eigen vermogen zijnde f 380,-.

De overige mutaties bestaan uit:

ontvangen erfenissen en/of schenkingen		f 320,-
investeringsubsidies		" 280,-
overige mutaties		<u>" 320,-</u>
		f 920,-
af: boekverlies op produktiemiddelen	f 520,-	
koersverschil op effecten	<u>" 20,-</u>	" 540,-
		<u><u>f 380,-</u></u>

De in de kosten gecalculeerde afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen en de plantopstand omvat een bedrag van f 8260,-. Toevoeging van dit bedrag aan de mutatie in het eigen vermogen levert het totaal beschikbare bedrag aan eigen financieringsmiddelen f 9700,- op. Het vreemd vermogen nam af met f 300,- per bedrijf, zodat totaal f 9400,- aan financieringsmiddelen ter beschikking kwam.

Tabel 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Besparingen	1060	1810	190
Ov. mutaties in het eigen vermogen	380	850	- 160
Tot. mutaties eigen verm.	1440	2660	30
Afschrijvingen	8260	5780	11120
Totaal eigen financ.midd.	9700	8440	11150
Mutaties vreemd verm. op korte termijn	1330	2110	430
Mutaties vreemd verm. op lange termijn	- 1630	1450	- 5180
Totaal aan financ.midd.	9400	12000	6400

11. De aanwending van de financieringsmiddelen

In bijlage 9 is de aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen opgenomen.

Totaal kwam in 1974 f 9400,- beschikbaar aan financieringsmiddelen. De bruto-investeringen waren in 1974 f 16100,- (in 1973 f 11160,-).

Als uitbreiding en/of diepte investering is globaal beschouwd de bruto-investering minus de gecalculeerde afschrijving. De netto-investering bedroeg over 1974 gemiddeld f 7840,- per bedrijf (in 1973 f 4530,-).

De spreiding van de bruto- en netto-investering is weergegeven in tabel 9. Op 16% van de bedrijven was de bruto-investering groter dan f 20000,-. Deze bedrijven (16%) maken voor 61% deel uit van de totale investeringen van alle onderzochte bedrijven.

Tabel 9. Spreiding van de bruto- en netto-investeringen in duurzame produktiemiddelen
(aantal bedrijven per investeringsklasse in procenten)

Investeringsklasse	Bruto-investering	Netto-investering
	%	%
Niet geïnvesteerd x) (in guldens)	14	43
1 - 5000	28	21
5000 - 10000	10	14
10000 - 15000	17	10
15000 - 20000	15	-
20000 en meer	16	12
	<u>100</u>	<u>100</u>

x) Voor de netto-investering moet dit zijn: nul of negatief.

De investeringen en beleggingen (per saldo) buiten bedrijf bedroegen gemiddeld negatief f 1110,-, deze negatieve mutatie had in hoofdzaak betrekking op de mutatie in de woonhuizen.

De vlottende middelen namen af met gemiddeld f 7180,- per bedrijf, dit is een gevolg van een lagere waarde van de voorraad bewaarprodukten per 31 december 1974 t.o.v. 1 januari 1974. De liquide middelen namen per bedrijf toe met f 1590,-.

De toeneming van de bezittingen is gelijk aan het totaal van investeringen en beleggingen (f9400,-) minus de afschrijving (f 8260,-) is f 1140,- (zie ook tabel 3).

Tabel 10. De aanwending van de beschikbaar gekomen financieringsmiddelen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Investeringen in bedrijf			
Grond (in exploitatie)	3150	3660	2570
Bedrijfsgebouwen	4390	6570	1880
Machines en werktuigen	7620	5390	10200
Overige produktiemiddelen	<u>2410</u>	<u>1260</u>	<u>3720</u>
Totaal	17570	16880	18370
Minus desinvesteringen	<u>1470</u>	<u>480</u>	<u>2610</u>
Totaal bruto-investeringen	16100	16400	15760
Investeringen en beleggingen buiten bedr. (per saldo)	- 1110	- 1170	- 1040
Mutaties in vlottende midd.	- 7180	- 6430	- 8050
Mutaties in liquide middelen	<u>1590</u>	<u>3200</u>	<u>- 270</u>
Totaal van invest.en belegg.	9400	12000	6400

12. De Balans

a. Activa

In bijlage 10 is een uitvoerige specificatie opgenomen betreffende de activa van de balans.

De totale bezittingen per 31-12-1974 van de ondernemers op de opengrondsgroentebedrijven werd becijferd op f 235520,- gemiddeld per bedrijf. Hiervan had f 104130,- (44%) betrekking op duurzame produktiemiddelen, f 25930 (11%) op de vlottende middelen (waaronder f 20680,- voorraad produkt) en f 60820,- (26%) op deelnemingen en beleggingen (waaronder de woningen voor f 57970). De resterende f 44640,- (19%) had betrekking op liquide middelen.

Tabel 11. Procentuele samenstelling van de balans-(activa) per 1 januari 1974 en per 31 december 1974

	1-1-1974	31-12-1974
Aantal bedrijven	37	37
	%	%
Duurzame produktiemiddelen	41	44
Vlottende middelen	15	11
Liquide middelen	18	19
Deelnemingen en beleggingen	26	26
Totaal	100	100

b. Passiva

Het vreemd vermogen is opgenomen in bijlage 11. Het vreemd vermogen bedroeg gemiddeld per bedrijf op 31 december 1974 f 34280,-, dat is 15% van het totale vermogen.

Tabel 12. Procentuele samenstelling van de balans-(passiva) per 1 januari 1974 en per 31 december 1974

	1-1-1974	31-12-1974
Aantal bedrijven	37	37
	%	%
Kort krediet	3	3
Leningen o/g en kredieten van Rabobank	7	7
Overige leningen o/g	5	5
Totaal vreemd vermogen	15	15
Totaal eigen vermogen	85	85
Totaal	100	100

13. De toename van het eigen vermogen

Voor het gemiddelde bedrijf steeg het eigen vermogen van f 186880,- per 31 december 1973 tot f 201240,- per 31 december 1974.

De toename is veroorzaakt door:

a. Correcties op de balans per 31-12-1973	f	350,-
b. Herwaardering van duurzame produktiemiddelen	"	12570,-
c. Besparing	f	1060,-
d. Overige mutaties	"	<u>380,-</u>
e. Totaal mutaties eigen vermogen	f	<u>14360,-</u>

De solvabiliteit (eigen vermogen in % van het totaal vermogen) bedroeg gemiddeld per bedrijf per :

31 december 1973	84,4 %
1 januari 1974	85,2 %
31 december 1974	85,4 %

Door de herwaardering en de correcties nam de solvabiliteit per 1 januari 1974 toe met 0,8%. Per 31 december 1974 is de solvabiliteit vrijwel gelijk aan die van 1 januari 1974 doordat de mutaties zowel in het eigen - als in het vreemd vermogen gering zijn.

Tabel 13. De toename van het eigen vermogen (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Eigen verm. per 31-12-1973	186880	178500	196500
Herwaardering per 1-1-1974	12570	14290	10600
Correcties	350	- 490	1320
Eigen verm. per 1-1-1974	199800	192300	208420
Mutaties eigen vermogen	1440	2660	30
Eigen verm. per 31-12-1974	201240	194960	208450

14. De spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen (solvabiliteit) per 31 december 1974

In bijlage 12 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde bedrijf met groenteteelt in de open grond bedroeg

de solvabiliteit per 31 december 1974 85%. Van alle bedrijven had 13% een solvabiliteit lager dan 60%, 14% van 60 - 80% en 73% een solvabiliteit van meer dan 80%.

15. Liquide- en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn

Bijlage 13 geeft een beeld van de voorraad liquide en vlottende middelen en van de betalingsverplichtingen op korte termijn (excl. persoonlijke belastingen en premies). Het saldo van het gemiddelde opengroondsgroentebedrijf was positief.

Tabel 14. Liquide- en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
a. Totaal liq. en vlott.midd.	70570	64970	77000
b. Schulden op korte termijn	7860	5950	10050
Saldo (a - b)	62710	59020	66950
Id. in % van de kosten	63	74	55

16. De spreiding van de liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in procenten van de kosten

In bijlage 14 is de spreiding van dit kengetal opgenomen. Voor het gemiddelde bedrijf waren de liquide en vlottende middelen per 31 december 1974 - 63% van de kosten hoger dan de schulden op korte termijn. De spreiding van dit kengetal varieert van - 7% tot 453% (liquide en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten). Op slechts 3% van de bedrijven waren de betalingsverplichtingen op korte termijn hoger dan de voorraad vlottende en liquide middelen.

BIJLAGE 1. Grondgebruik over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Aantal bedrijven in %	100	53	47
<hr/>			
I Opengrondstuinbouw:			
Sluitkool	105	168	33
Spruitkool	74	111	31
Bloemkool	49	60	36
Poot en/of zaaiuien	21	37	3
Prei	21	7	37
Augurken	7	1	13
Peen	55	-	118
Asperges	2	-	4
Witlofpennen	13	11	15
Aardbeien	29	7	55
Sla	56	21	96
Spinazie	23	17	31
Andijvie	22	10	35
Overige groente	88	97	77
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal groente open grond	565	480	547
Vroege aardappelen		40	75
Fruit		3	-
Bloembollen		3	4
Overige tuinbouwgewassen		3	-
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal opengrondstuinbouw		529	581
			468
II Tuinbouw onder glas :			
Staadglas		1	1
Platglas		3	1
			2
			5
III Braakland		4	-
			8
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totaal tuinbouw		537	583
			483
IV Akkerbouw en grasland		26	40
			11
V. Verhuurd aan derden		17	17
			16
VI Erf, blijvende paden, enz.		37	41
			33
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Totale kadastrale oppervlakte		617	681
waarvan eigendom		288	340
			543
			228

BIJLAGE 2.

Arbeidsbezetting over 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Aantal ondernemers per bedrijf	1,12	1,16	1,07

Gemiddelde leeftijd van de ondernemer	43	43	43

Arbeidsbezetting in manjaren:			
arbeid van de ondernemer(s)	1,28	1,31	1,25
arbeid van de gezinsleden	0,33	0,20	0,48
arbeid van vast personeel	0,19	0,05	0,34
arbeid van los personeel	0,36	0,31	0,42
Totale arbeidsbezetting	2,16	1,87	2,49
Arbeid van de ondernemers en de gezinsleden in procenten van de totale arbeidsbezetting			
	75	81	69

BIJLAGE 3.

Bedrijfsresultaten over 1974/75 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Geïnvesteed vermogen per 1-1-1974	202000	184000	223000
Kosten:			
Afschrijving duurz. produktiemiddelen	6290	5320	7410
Afschrijving vaste plantopstand	1970	460	3710
Huur en pacht	4530	3310	5920
Rente	8020	7190	8980
Onderhoud	2580	1700	3580
Energiekosten	1060	540	1660
Meststoffen	3990	3220	4880
Zaad- plant- en pootgoed	5000	3910	6250
Bestrijdingsmiddelen	1730	1230	2300
Overige materialen	2450	140	5100
Werk door derden	3390	3220	3590
Afleveringskosten	6690	5130	8480
Autokosten	1410	630	2310
Arbeid ondernemers	31460	32130	30690
Arbeid gezinsleden	7000	3940	10510
Arbeid personeel	7970	4330	12140
Overige kosten	3650	3640	3660
Totaal	99190	30040	121170
Opbrengsten			
Groente, fruit en vroege aardappelen	80240	63680	99270
Overige tuinbouwprodukten	750	810	690
Overige opbrengsten	3270	2540	4090
Aanwas vaste plantopstand	1320	300	2480
Totaal	85580	67330	106530
Ondernemersoverschot	- 13610	- 12710	- 14640
Ondernemersoverschot:			
per f 100,- kosten	- 14	- 16	- 12
per f 100,- geïnvesteed vermogen	- 7	- 7	- 7
Arbeidsopbrengst per manjaar	15210	14800	15550

BIJLAGE 4.

Spreading van het ondernemersoverschot per f 100,- kosten (aantal bedrijven per rentabiliteitsklasse, in procenten)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Rentabiliteitsklasse	%	%	%
Negatief			
40 en meer	19	16	22
40 - 20	34	39	30
20 - 0	21	19	22
Totaal verliesgevend	74	74	74
Positief			
0 - 20	24	23	19
20 - 40	2	3	7
Totaal winstgevend	26	26	26
	100	100	100

Ondernemersoverschot per f 100,-

kosten (ongewogen gemiddelde) - 19 - 20 - 19

BIJLAGE 5.

Inkomen, gezinsbesteding en besparing in 1974/75 (gemiddeld per ondernemer)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Aantal ondernemers	42	23	19
Ondernemersoverschot	- 12140	- 10940	- 13630
Handenarbeid ondernemer	<u>28070</u>	<u>27670</u>	<u>28570</u>
Arbeidsopbr. van de ondernemer	15930	16730	14940
Berekende rente	7160	6200	8360
Betaalde rente	1460	1010	2010
Inkomenssubsidies	<u>270</u>	<u>180</u>	<u>360</u>
Ondernemersinkomen	21900	22100	21650
Handenarbeid gezinsleden	<u>6240</u>	<u>3380</u>	<u>9790</u>
Gezinsinkomen uit bedrijf	28140	25480	31440
Inkomen buiten bedrijf 1)	5940	4740	7440
Totaal inkomen	<u>34080</u>	<u>30220</u>	<u>38880</u>
af: Gezinsbesteding 2)	<u>33130</u>	<u>28660</u>	<u>38700</u>
Besparing	950	1560	180
1) Specificatie inkomen buiten bedrijf.			
2) Kunnen niet worden gespecificeerd.			
Positief			
Huurwaarde woning(en)	3170	2960	3430
Rente buiten bedrijf	1550	1190	1980
Uitkering volksverzekeringen	580	570	610
Overige baten	<u>2120</u>	<u>1610</u>	<u>2760</u>
Totaal positief	7420	6330	8780
Negatief			
Afschrijving woning(en)	1060	990	1140
Onderhoud, verzekering en grondlasten woning(en)	330	450	170
Rente privé leningen	70	110	20
Overige lasten	<u>20</u>	<u>40</u>	<u>10</u>
Totaal negatief	1480	1590	1340
Inkomen buiten bedrijf	5940	4740	7440

BIJLAGE 6. Spreiding van de arbeidsopbrengst van de ondernemer, het ondernemersinkomen en het totaal inkomen van de ondernemer (aantal ondernemers per inkomensklasse in %)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Aantal ondernemers	42	23	19
Arbeidsopbrengst van de ondernemer negatief	% 14	% 11	% 17
f 0 - f 5000	15	17	14
f 5000 - f 15000	23	19	28
f 15000 - f 25000	11	17	3
f 25000 - f 40000	25	22	28
f 40000 - f 60000	12	14	10
	100	100	100
Ondernemersinkomen van de ondernemer negatief	8	11	4
f 0 - f 5000	6	5	7
f 5000 - f 15000	26	14	41
f 15000 - f 25000	19	28	7
f 25000 - f 40000	29	28	31
f 40000 - f 60000	11	14	7
f 60000 - f 90000	-	-	-
f 90000 - f 120000	1	-	3
	100	100	100
Totaal inkomen van de ondernemer negatief	-	-	-
f 0 - f 5000	6	11	-
f 5000 - f 15000	9	17	-
f 15000 - f 25000	17	8	28
f 25000 - f 40000	37	36	38
f 40000 - f 60000	25	20	31
f 60000 - f 90000	5	8	-
f 90000 - f 120000	-	-	-
f 120000 - f 150000	-	-	-
f 150000 - f 200000	1	-	3
	100	100	100

BIJLAGE 7.

Spreiding van de besparing (aantal ondernemers per besparingsklasse in %)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Aantal ondernemers	42	23	19
Besparingsklasse	%	%	%
Negatief			
f 15000 en meer	12	11	14
f 15000 - f 5000	26	28	24
f 5000 - f 0	17	22	10
Totaal negatief	55	61	48

Positief			
f 0 - f 5000	8	5	10
f 5000 - f 15000	22	17	28
f 15000 - f 25000	9	6	14
f 25000 en meer	6	11	-
Totaal positief	45	39	52
	100	100	100

BIJLAGE 8. De beschikbaar gekomen financieringsmiddelen en de vermogensvergelijking (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Gezinsinkomen uit bedrijf	31540	29590	33770
Inkomen buiten bedrijf	6660	5510	7990
Totaal inkomen	38200	35100	41760
af: Gezinsbesteding	37140	33290	41570
Besparing	1060	1810	190
bij: Investeringsubsidies	280	-	590
Erfenissen en/of schenkingen	320	650	- 50
Koersverschil effecten	- 20	- 190	180
Overige vermogensmutaties	320	600	-
Boekwinsten of -verliezen bij desinvesteringen	- 520	- 210	- 880
Totaal overige mutaties	380	850	- 160
Totaal mutaties eigen vermogen	1440	2660	30
Afschrijving duurz. prod.middelen	6290	5320	7410
Afschrijving vaste plantopstand	1970	460	3710
Totaal afschrijvingen	8260	5780	11120
Totaal eigen financ.middelen	9700	8440	11150
Mutaties vreemd vermogen			
Te betalen omzet- en loonbelasting	- 340	40	- 770
Te betalen kosten	1990	1220	2870
Te betalen investeringen	- 150	880	-1340
Overig kort krediet	- 170	- 30	- 330
Totaal op korte termijn	1330	2110	430
Leningen o/g van familieleden	- 1980	- 610	-3550
Leningen o/g van particulieren	- 90	- 30	- 150
Kredieten Rabobank	- 130	- 530	320
Lening o/g Rabobank	1790	4910	-1790
Overig lang krediet	- 1220	-2290	- 10
Totaal op lange termijn	- 1630	1450	-5180
Totaal mutaties vreemd vermogen	- 300	3560	-4750
Totaal financieringsmiddelen	9400	12000	6400
Vermogensvergelijking			
Eigen vermogen per 31-12-1973	186880	178500	196500
Herwaardering	12570	14290	10600
Correcties	350	- 490	1320
Eigen vermogen per 1-1-1974	199800	192300	208420
Mutaties eigen vermogen	1440	2660	30
Eigen vermogen per 31-12-1974	201240	194960	208450

BIJLAGE 9.

Investerings, beleggingen en mutaties in de vlottende- en liquide middelen
(gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Investerings in bedrijf:			
Grond (in exploitatie)	3150	3660	2570
Bedrijfsgebouwen	4390	6570	1880
Glasopstanden	80	110	60
Verwarmingsinstallaties	60	40	80
Overige installaties	900	720	1100
Machines en werktuigen	7620	5390	10200
Overige inventaris	50	90	-
Plantopstanden	1390	440	2480
Bloembollenkraam	- 70	- 140	-
Totaal	17570	16880	18370
minus: desinvesteringen	1470	480	2610
Totaal bruto-investeringen	16100	16400	15760
Invest. en belegg. buiten bedrijf (per saldo)			
Deelnemingen	110	100	120
Leningen u/g	60	- 140	300
Woningen	- 1110	- 1150	-1070
Overige beleggingen	- 170	20	- 390
Totaal	-1110	-1170	-1040
Totaal van invest. en beleggingen	14990	15230	14720
Mutaties in vlottende middelen			
Voorraad produkt	- 7950	- 7770	-8160
Overige vorderingen e.d.	770	1340	110
Totaal	-7180	-6430	-8050
Mutaties in liquide middelen			
Kas, rek.cour., bank en giro	- 1010	- 220	-1930
Spaarrekening e.d.	4110	5970	1970
Effecten	- 1510	- 2550	- 310
Totaal	1590	3200	- 270
Totaal van investeringen, beleggingen en mutaties in vlottende en liquide middelen	9400	12000	6400

BIJLAGE 10. Balans per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Boekw. slijtende d.p.m. in % van de nieuwwaarde	35	28	42
Activa			
Duurzame produktiemiddelen			
Grond in exploitatie	56000	66650	43770
Bedrijfsgebouwen	19230	16860	21950
Glasopstanden	490	650	300
Verwarmingsinstallaties	330	250	410
Overige installaties	4240	3810	4750
Machines en werktuigen	19640	15790	24070
Overige inventaris	2370	1170	3740
Plantopstanden	1630	430	3000
Bloembollenkraam	200	290	110
Totaal	104130	105900	102100
Vlottende middelen			
Voorraad produkt	20680	17070	24830
Vorderingen en voorraden	5250	7360	2830
Totaal	25930	24430	27660
Liquide middelen			
Kas, bank, rek.crt. en giro	8710	10690	6440
Spaarrekening e.d.	32110	29850	34700
Effecten	3820	-	8200
Totaal	44640	40540	49340
Deelnemingen en beleggingen			
Deelnemingen	1590	460	2900
Leningen u/g	1250	1280	1200
Woningen	57970	56060	60160
Overige beleggingen	10	20	-
Totaal	60820	57820	64260
Totaal activa	235520	228690	243360
Passiva			
Vreemd vermogen	34280	33730	34910
Eigen vermogen	201240	194960	208450
Totaal passiva	235520	228690	243360
Eigen vermogen in % van het totaal vermogen	85	85	86

BIJLAGE 11. Samenstelling van het vreemd vermogen per 31 december 1974
(gemiddeld per bedrijf)

Aantal bedrijven	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
	37	19	18
Kort krediet			
Te betalen omzet- en loonbel.	340	150	570
Te betalen kosten	5490	4320	6820
Te betalen investeringen	1850	1450	2310
Overig kort krediet	180	30	350
Totaal	7860	5950	10050
Lang krediet			
Leningen o/g van familieleden	6590	10170	2470
Leningen o/g van particulieren	1160	230	2240
Kredieten Rabobank	430	380	500
Leningen o/g Rabobank	16500	13970	19400
Overige banken	120	-	250
Cultuurtechnische Dienst	1270	2370	-
Verzekeringsmaatschappijen	340	630	-
Overige kredietinstellingen	10	30	-
Totaal	26420	27780	24860
Totaal vreemd vermogen	34280	33730	34910
Vreemd verm. in % v.h. tot.verm.	15	15	14

BIJLAGE 12. Spreiding van het eigen vermogen in procenten van het totaal vermogen
(solvabiliteit) per 31 december 1974

(aantal bedrijven per solvabiliteitsklasse in procenten)

Aantal bedrijven	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
	37	19	18
Solvabiliteitsklasse	%	%	%
40 - 50	5	-	11
50 - 60	8	10	7
60 - 70	7	13	-
70 - 80	7	6	7
80 - 90	14	23	4
90 - 100	59	48	71
	100	100	100
Eigen vermogen in % van het totale vermogen (ongewogen)	86	85	87

BIJLAGE 13. Liquide en vlottende middelen en betalingsverplichtingen op korte termijn per 31 december 1974 (gemiddeld per bedrijf)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Veldinventaris	-	-	-
Voorraden en vorderingen e.d.	25930	24430	27660
Kas, rek.crt., bank en giro	8710	10690	6440
Spaarrekening e.d.	32110	29850	34700
Effecten	3820	-	8200
A. Totaal liq.- en vlott.middelen	70570	64970	77000
Te betalen omzet- en loonbel.	340	150	570
Te betalen kosten	5490	4320	6820
Te betalen investeringen	1850	1450	2310
Overig kort krediet	180	30	350
B. Totaal schulden op korte termijn	7860	5950	10050
Saldo (A - B)	62710	59020	66950
Idem in % van de kosten	63	74	55

BIJLAGE 14. Spreiding van de liquide- en vlottende middelen minus schulden op korte termijn in % van de kosten
(aantal bedrijven per liquiditeitsklasse in procenten)

	Alle bedrijven	Indeling naar sbe per ha	
		minder dan 25 sbe (extensief)	meer dan 25 sbe (intensief)
Aantal bedrijven	37	19	18
Liquiditeitsklasse	%	%	%
negatief			
10 - 0% van de jaarkosten	3	-	7
totaal negatief	3	-	7
positief			
0 - 10% van de jaarkosten	2	-	4
10 - 30% " " "	35	23	48
30 - 50% " " "	15	23	8
50 - 70% " " "	10	19	-
meer dan 70% " " "	35	35	33
totaal positief	97	100	93
	100	100	100

BIJLAGE 15.

Algemene toelichting

Kosten en opbrengsten

- De afschrijving op de slijtende duurzame produktiemiddelen is gebaseerd op de nieuwwaarde, waarbij rekening is gehouden met de economische levensduur en het waardeverloop van de objecten.
- De rente over het geïnvesteerde vermogen is bepaald op 8½%, met uitzondering van het vermogen dat in de grond is opgesloten en waarover 3½% is berekend. Het geïnvesteerde vermogen 1) is de som van : de verkoopwaarde van de grond; de economische boekwaarde van de dode en levende inventaris; de normale behoefte aan vlottende middelen.
- De kosten van de handenarbeid van de ondernemer en gezinsleden zijn berekend op basis van een taxatie van de door hen verrichte hoeveelheid handenarbeid. Deze arbeid is op CAO-basis (incl. het werkgeversaandeel in de sociale lasten) gewaardeerd.
- In het algemeen is uitgegaan van de opbrengsten in de periode 1 mei 1974 tot 1 mei 1975. Alleen voor de bedrijven met sluitkool in Noord-Holland zijn ook de ná 1 mei 1975, van de oogst 1974, verkregen opbrengsten in aanmerking genomen, terwijl de na 1 mei 1974 verkregen opbrengsten van de oogst 1973/74 buiten beschouwing werd gelaten. De hiermede gepaard gaande afleveringskosten zijn eveneens ten laste van het betreffende jaar gebracht.
- Alle 37 deelnemende bedrijven vallen t.a.v. de omzetbelasting onder de "Landbouwregeling". Dit betekent dat van deze bedrijven de kosten en de opbrengsten, alsmede de investeringen inclusief omzetbelasting zijn opgenomen. De waardeinstijging van jonge vaste plantopstanden is onder de opbrengsten geboekt, de afschrijving op volwassen plantopstanden is onder de kosten opgenomen.
- Het ondernemersoverschot is het verschil tussen de opbrengsten en de kosten. In de kosten is geen vergoeding opgenomen voor leiding en toezicht van de ondernemer. Dit kosten-element maakt derhalve deel uit van het ondernemersoverschot. Dit laatste mag dan ook niet worden aangezien voor de bedrijfs-economische winst.

Ondernemersoverschot per f 100,- kosten

Het ondernemersoverschot per f 100,- kosten is zowel in een gewogen als in een ongewogen gemiddelde tot uitdrukking gebracht. Bij de berekening van het gewogen kengetal is het totale ondernemersoverschot van alle bedrijven van een groep gedeeld door 1% van het totaal van de kosten van die bedrijven. Voor de berekening van het ongewogen gemiddelde is deze deling voor elk bedrijf afzonderlijk verricht, waarna het gemiddelde van de kengetallen werd vastgesteld.

Arbeidsopbrengst per manjaar

De arbeidsopbrengst per manjaar is het bedrag dat door allen, die arbeid in het bedrijf hebben verricht, te zamen als inkomen is genoten. Het is de som van ondernemersoverschot en de kosten van arbeid. Na deling van dit inkomen door het aantal - tot volwaardige arbeidskrachten herleide - manjaren, verkrijgt men de gemiddelde arbeidsopbrengst per manjaar.

1) Deze investering omvat ook de bedrijfsmiddelen die door de ondernemer zijn gepacht. Over deze waarde is geen rente in de kosten opgenomen.

BIJLAGE 15 (vervolg)

Inkomen, besparing en gezinsbesteding (gemiddeld per ondernemer)

- arbeidsopbrengst van de ondernemer: ondernemersoverschot vermeerderd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de ondernemer;
- ondernemersinkomen van de ondernemer: arbeidsopbrengst van de ondernemer vermeerderd met het saldo van berekende en betaalde rente, alsmede de in 1974 ontvangen inkomstenstoeslag;
- gezinsinkomen uit bedrijf: ondernemersinkomen verhoogd met de - als kosten gecalculerde - vergoeding voor de handenarbeid van de gezinsleden;
- totaal inkomen: gezinsinkomen uit bedrijf verhoogd met het inkomen buiten bedrijf;
- besparing: mutatie in het eigen vermogen vermindert met de: investerings-subsidie, erfenissen en/of schenkingen, koersverschillen effecten, boekwinsten - of verliezen op produktiemiddelen;
- gezinsbesteding: het totaal inkomen vermindert met de besparing. In de gezinsbesteding zijn ook de betalingen van loon aan meewerkende gezinsleden begrepen, alsmede de persoonlijke belastingen.

De Balans

1. Activa

- Voor de waarde van de grond is uitgegaan van de verkoopwaarde (met agrarische bestemming). De grondwaarden variëren per gebied van f 13000,- tot f 35000,- per hectare.
- De slijtende duurzame produktiemiddelen zijn geactiveerd tegen de boekwaarde op basis van de nieuwwaarde in 1974. Deze is ontleend aan gegevens die ook ten behoeve van de afschrijvings- en renteberekening zijn verzameld.
- De woonhuizen zijn, aan de hand van gegevens die ter plaatse zijn opgenomen en met behulp van normen, op verkoopwaarde gewaardeerd.
- Voor de waardering van de plantopstand is gebruik gemaakt van kostprijsgegevens van het LEI.
- In de balansen zijn ook de privé-bezittingen opgenomen. De reden hiervan is dat bij persoonlijke ondernemingen in het algemeen geen scheiding kan worden aangebracht tussen het privé-vermogen en het bedrijfsvermogen en bovendien is de ondernemer ook met zijn privé-vermogen aansprakelijk voor de schulden van zijn bedrijf.

2. De passiva

- Het totale vreemd vermogen is onderscheiden in: kort krediet en lang krediet. Wat de belastingen betreft is alleen rekening gehouden met nog te betalen omzet- en loonbelasting. De nog te betalen persoonlijke belastingen zijn niet opgenomen.